

Oslo, den 2. mars 1942.

Krigsoversikt.

Omdømmelsen av det engelske krigskabinet er til dels ganske oppsiktsvekkende, men det er åpenbart at den i høy grad har styrket det engelske folks tillit til sin regjering, og Churchill har med full rett kunnet fastslå at det som er skjedd betyr at det er skapt en mere enhetlig ledelse av krigsførselen. Kritikken over regjeringen har til dels bunnnet i manglende innsikt i den militære situasjon, men mer og mer har kritikken samlet seg om noen få avgjørende punkter: store mangler i krigsproduksjonen og manglende øyne for å trekke de nødvendige konsekvenser av det foreliggende verdensoppgjør. Det er ingen tvil om at det foran for omdømmelsen har gått en periode av meget tilspissede politiske oppgjør hvor bl.a. fagforeningene har spilt en meget aktiv rolle, og det er i høyeste grad imponerende at den engelske statsledelsen så hurtig har trukket konsekvensene av denne kritikken. Det som har funnet sted i England i de siste årene er en vidtgående endring i sosialfunksjonsstruktur, en nedbrytning av de eldgamle klasseskille og et vidt innbrot i fordommer mot andre raser og andre kulturer - det engelske samfunns største svakheter. Det britiske imperium i dets gamle form er blitt en foreldet institusjon, en kamp om foten for den framtidige utviklingen, sårer enn en styrke, og England ledende statsmenn er fullt klar over dette forholdet.

Den mest oppsiktsvekkende endring i regjeringen er Stafford Cripps nye stilling som lordsegelbærer og underhusets leder. Reelt, om ikke formelt, blir Cripps den viktigste mann i regjeringen nest etter Churchill, og nettopp hans stilling som underhusets leder gir ham stor innflytelse på den innre politiske utvikling i England. Cripps, som er 53 år, er en utvilsom politisk begavelse, og det er karakteristisk for den såvelutvikling i England at han, som lenge har vært den engelske arbeiderbevegelsens "sorte får" har fått en så fremtredende stilling. Cripps har i alle år tilhørt Labour Partys venstre fløy, og i 1939 ble han ekskludert fordi han arbeidet for en folkefront som også skulle omfatte kommunister (hvis politikk han forøvrig alltid har vært en skarp motstander av). I egenskap av regjeringens spesielle utsending til Moskva og senere som engelsk minister samme sted, har han ydet et fremragende arbeid, særlig i de vanskelige måneder våren 1941.

Krigskabinetets andre nye medlem, Lyttleton, som har ansvaret for forsynings- og produksjonspolitikken, var tidligere krigskabinetets representant i Kairo. Hans styrke er at han gjennom lang tid har opplevd den engelske krigsmakten i aksjon under kampene i Nord-Afrika og nå Takk.

De offisielle engelske avis kommentarene legger ikke skjul på den vidtgående betydning regjeringsomdømmelsen har, og betonnet meget sterkt at den er en garanti ikke bare for en mere effektiv krigsførsel, men også for den framtidige sosiale utviklingen. - Det som skjer i England er naturligvis ingen "bolsjevisering", like så lite som det eksisterer noen "bolsjevisk fære for Europa". Dette er legenden som hverken i øyeblikket eller historisk har noen realitet. Men tyskerne er naturligvis meget forbitret over regjeringsomdømmelsen, og med full rett. England har fått en regjering som har hele folkets tillit og som vil føre til en sterk stimulering av krigsanstrengelsene.

Churchill og Roosevelt betonte begge i sine siste taler at fienden fremdeles i noen tid vil ha initiativet, og at nye og kanskje alvorligere slag måtte ventes. Likevel betyr stillingen seg for hver del. Som Churchill sa i denne krigen er det ikke de enkelte begivenheter som teller, men den almindelige tendensen. Det kan hende at vi ikke vinner et eneste sensasjonelt slag, for seieren er vunnet, kanskje vil seieren være ubehagelig ublidbar bortsett fra de tidlige, men likevel vil det vakkende slag vi skal sette mot fienden bli mere avgjørende og mer ødeleggende enn om vi med en gang hadde kuppet mareretten i Berlin.

Roosevelt uttalte seg mere konkret: det synslikk er nær forestående da skal gå til offensiven og vi ikke lenger gir initiativet fra oss.

Vi gjør rettst i å regne med at hele 1942 vil være et forberedelsens år, da de allierte fremdeles vil være på deffensiven. Vi må imidlertid vite å skjelne mellom vesentlige og mindre vesentlige nederlag. I den tiden som kommer, vil krigen først og fremst arte seg som en krig om forsyningslinjene (naturligvis bortsett fra kampene på østfronten) for å forhindre at de allierte nasjonene blir isolert og avskåret fra råstoffområdene, og vi må ikke glemme at dette er en krig som stiller meget store krav, selvom resultatene kan være lite oppsiktsvekkende.

Østfronten.

streket

I sin dagsbefaling på 24-års dagen for den røde arme understreket Stalin at ingen måtte tro at seieren ennå var vunnet. Hårde og langvarige kamper stod ennå igjen, og ny motgang kunne komme. Men så meget var i hvert fall åpenbart for hele verden: Hitlers planer var blitt krysset på en avgjørende måte. Han hadde håret med et eneste slag å tilintetgjøre den røde arme og knekke russernes moral, men ingen av delene hadde han oppnådd. Tvertimot hadde den vellykkede russiske tilbaketrekningstaktikken, som hadde påført tyskerne så alvorlige tap, etterhvert fullstendig utmattet fienden, slik at han ved portene til sine store mål, var blitt nødt til å gi opp. Nå var tilbaketrekningens tid forbi, fortsatte Stalin, fra nå av vilde de russiske soldatene ikke vike, men gå på inntil den siste tysker var kastet ut av russisk område.

Stalin understreket også at den røde arme ikke hadde og ikke hadde hatt noen angrepsplaner. Russerne hadde ingen territoriale krav. Dette er også så innlysende at ingen lenger bør være i tvil om det hva de nå enn tidligere har ment.

Begge parter treffer nå alle forberedelser til de store kamper til våren. Store tyske og russiske reserver føres fram til området umiddelbart bak fronten, og kampene har i den siste tiden øket i heftighet, særlig i Leningrad-avsnittet og i avsnittet Orel - Charkow. Det gjelder for tyskerne å holde området mellom Charkow og Orel som skal danne utgangspunktet for den ene armen av brenningsaksjonen på sørfrenten, den andre armen skal gå ut fra Krim. Det gjelder også å holde Leningradfronten, for et sammenbrudd her vil føre til at det tyske fremstøtet blir truet i flaksen.

Den nærmeste måneden vil bringe avgjørende kamper langs hele den eiendommelige "sagbladfrent" hvor russerne forsøker å omringe de tyske støttemålene og å avskjære forsyningslinjene. På et par steder er dette allerede lykket, men i det vesentlige er den tyske fronten ennå ubrutt. Det er imidlertid ikke russernes mening uten videre å la tyskerne ta initiativet. Man kan like gjerne vente overraskelser fra den kanten som fra den andre. Tyskernes kommentarer tyder i hvert fall ikke på noen overdreven tillit til framgang, og deres omgaver over "russernes enorme" tap virker beskjedne på grunn av sommerens og høstens enorme tall.

Frontbilledet er temmelig uklart på grunn av russernes kortfattede og intetsigende meldinger. De hardeste kamper foregår åpenbart i øyeblikket på Leningradfronten, hvor russerne på flere steder har brutt igjennom den tyske ringen omkring byen, slik at beleirerne i øst er delt opp i flere isolerte styrker. Den russiske offensiven foregår her både fra øst og vest, kraftigst i området vest for Novgorod, hvor russerne har trengt over jernbanen som fører sørover til Vitjbsk og nærmer seg den viktige dobbeltsporede jernbanen fra Leningrad over Pskov og Vilna til Tyskland. Mindre russiske avdelinger har flere ganger trengt fram til denne jernbanen og brutt forbindelsen. Russiske styrker har fått kontakt med hverandre på vestsiden av Ilmensjøen, som nå ligger helt i russisk-kontrollert område.

På midtfronten er situasjonen mere uklar. Nord og sør for Smolensk har russerne kjørt dype kalder inn i Kvitte-Russland, men etter alt å dømme dreier det seg ennå om mindre styrker. De hardeste kampene foregår ennå i Rsjev-området meget lenger øst. Sørvest for Charkow nærmer Timosjenkos styrker seg stadig Poltava og truer dermed å avskjære forbindelsen til Ukrainas hovedstad. Lenger sør har russiske styrker gått iland ved Asov-havet i nærheten av Berdjansk langt bak de tyske stillingene. På Krim har russerne fått betydelige forsterkninger, og kampene har i den

siste tiden blusset opp både på vest- og østsiden av halvøya. Noen egentlig frontlinje eksisterer ikke. En har å gjøre med et temmelig dypt område hvor kampene raser fram og tilbake. Det eneste stabile er de tyske hovedstøttepunktene, mellom dem kan russiske avdelinger trengse fram opptil flere hundre kilometer, enkelté av dem skal ha nådd helt fram til den polske og lettiske grensen. Området bak fronten er utsatt for stadige russiske flyangrep, og fallskjermtropper blir sluppet ned som forstyrrer de tyske forbindelseslinjene, og særlig er tyskerne irriteret over de russiske gerilla tropper, som de ikke har klart å passifisere tros de største anstrengelsene. I et ganske betydelig antall har også de "av russerne mishandlede" lettlandere og lithauere sluttet seg til disse gerillaavdelinger.

Det kan nå ikke herske noen tvil om at tyskerne forbereder sin våroffensiv som et to-armet framstøt mot oljen i Kaukasus og Den nære Orient. Det er derfor naturlig å oppfatte hele kampsområdet fra Ishavet til Nord-Afrika som en eneste sammenhengende front hvor engelskmennene holder den særlige delen.

Libya.

Om disse kampene foreligger det lite nytt, men det er åpenbart at begge parter forbereder seg på et nytt framstøt. Rommel får fremdeles ganske betydelige forsterkninger. Fronten går nå fra Tnimi, vest for El Gazala sørvestover til Mekili (som tyskerne holder) og videre i samme retning innover ørkenen. Lengst i Sør, ved Msus, har engelskmennene gått til en lokat offensiv, og har vunnet noe terreng. Her befinner de seg nå ca. 100 km. sørøst for Benghazi, men det dreier seg imidlertid om forholdsvis små styrker. I flåte- og flykampene har engelskmennene vunnet flere betydningsfulle seire, og har tilflyvet aksesaktene ganske harde slag. På den andre siden vokser angrepet på Malta i styrke, og det ser ut som om engelskmennene bare i liten utstrækning kan bruke øya som basis.

I tyskernes offensive planer til våren inngår også forsøket på å skaffe to og en halv million menn i fremmede soldater. Hittil har de hatt knapt en million, finnene medregnet. Etter den tidligere meldingen om at tyskerne er begynt å sende tsjakkere til fronten blir det nå også meldt at nederlandske arbeidere som er kommet til Tyskland som arbeidere, er blitt sendt videre til østfronten, som soldater, og det går også ubekreftede rykter om at tyskerne vil mobilisere franskmenn fra det besatte Frankrike. En kan kommentere dette på mange måter, men det er i hvert fall ikke noe tegn på styrke.

Stillehavet.

Singapores fall har på mange måter vært et alvorlig slag for de allierte. Fra sine nye stillinger kan japanerne vende seg mot sine neste mål: Burma og Java. Japanerne har nå erobret den sørlige delen av Sumatra med den viktige jernbanen fra Palembang til Talek Betang. Samtidig har de også erobret øya Bali som ligger øst for Java, og har dessuten fullt herredømme over byene Bandjermasin og Makkassar på Borneo og Celebes. Dermed er Java omringet fra alle kanter undtagen fra sør. Angrepet på Java kan settes inn nærsomhelst, men det vil ikke bli avgjort uten etter meget harde kamper.

Samtidig har japanerne også gått iland på øya Timor. Her pågår det fremdeles kamper, men de allierte styrkene er for små til i lengden å kunne holde stillingen. Det er tydelig meningen fra Timor å gå til angrep på Port Darwin i Australia, som har vært utsatt for flere alvorlige flyangrep.

I Burma har japanerne etter harde kamper på flere steder kjempet seg fram til Sittang-elva. Tross meldinger om at de allierte på dette frontavsnitt har fått store forsterkninger, bør en regne med at Rangoon er meget utsatt. En japansk erobring av Rangoon vil imidlertid ikke få den betydning en fra først av antok, idet det det i den siste tid er åpnet en ny vei fra India til Mandalay, og at alt krigsmateriell til Tsjunking allerede nå blir sendt denne veien, som i hvert fall i nok så lang tid fremover ennå vil være trygg.

En kan gå ut i fra at det japanske programmet går ut på først å sikre seg kontrollen over hele det vestlige Stillehavet for så å samle seg om angrepet på India, som de helst skal falle sammen med den tyske

offensiven i vest. Formodentlig vil det danne seg en noenlunde fast front et sted mellom Sitang-elvi og Kalkutta. Her vil de i sin tid offensiven mot japanerne sette inn.

X

Høyesterettsdommer Bonnevie har sendt Justisdepartementet følgende skriv den 11/2 d.å.

Da Vidkun Quislings regjeringdannelse har funnet sted på en tid da landet er okkupert av den tyske hærakt og altså på en tid da den lovmessige makt i landet faktisk er gått over til okkuperen (jfr. Haagkonvensjonen, Landkrigsreglement art. 43) kan Quislings regjering hverken faktisk eller retslig ha noen myndighet enn den okkuperen overlater til den, og den kan ikke så lenge krigen varer regnes som norsk, nasjonal regjering. Quislings regjering er derfor så lenge krigen varer i like stor utstrekning som den tyske okkupasjonsmakt forpliktet til under sin maktutøvelse å "respektere de lover som gjelder i landet, med mindre der foreligger absolutte hindringer herfor" (Landkrigsreglementet art. 43). Forbudet i Landkrigsreglementet art. 43 mot å tvinge befolkningen på et okkupert område til å avlegge ed til den fiendtlige makt må etter min mening av samme grund ha tilsvarende anvendelse i forholdet mellom befolkningen i Norge og Quisling.

Jeg har skrevet dette brev uten å samråde mig med noen som helst men jeg er ikke i tvil om at det syn på de folkerettslige spørsmål som jeg har gitt uttrykk for deles av alle mine kolleger.

Thomas Bonnevie er siden blitt arrestert.

X

Det er vel unødvendig å presisere at Stenersens og Flix forlag er N.S. og naturligvis må boikottes, selv om det også kan være andre ting en de rent prop. og ndmessige som utgis.

X

Vi må gjøre oppmerksom på at alt som direktør Rulle Rasmussen har med å gjøre er N.S. slik at alle hans arrangementer med konserter m.v. må boikottes.

X

En nazisangerinne Dagen Eugène-Hansen gav forleden konsert i Oslo med Rulle Rasmussen som arrangør. Hun hadde avvertert en fransk avdeling men dette blev forbudt av de tyske myndigheter. Det er for tiden forbud mot å synge fransk og svensk, foruten naturligvis engelsk.

X

Det var "ministerpresidenten" Quisling som bestemte at Rederforbundet skulde nazifiseres med Johan Stenersen som ny leder. Selv innen de norske nazikretser var man ikke storforsatt for dette og "sjøfartsminister" Irgens gjorde alt hvad han kunne for å stoppe "overtagelsen".

X

Branden i Oslo Posthus forleden var i den tyske censuravdeling i fjerd etasje. Vi vet ikke hvad som gikk med.

X

Gripender høitidlighet.

En gripende høitidlighet fant sted lørdag den 21/2, da en av de 5 dødsdømte, Alexander Uglund fr. Arndal blev viet i fengselet til frk. Elsa Vestrum.

X

Lærerne.

Helt folkets bryne er i denne tid rettet mot den norske lærerstand, som uredd har tatt kampen opp mot åndelig vold og undertrykkelse. - Lærerne har ikke sviktet. De holder sin front, står sammen og følger en linje. Hver for seg har de, som svar på N.S. krav om at de skulle melde seg inn i Norges Lærersamband sendt følgende, enslydende, skrivelse som i tusenvis er innløpt til sambandet:

"Til Norges Lærersamband, Kristian Augustsgt. 19, Oslo
Jeg finner ikke å kunne medvirke til en oppdragelse av Norges Ungdom etter de linjer som er satt opp av N.S.U.F.s ungdomstjeneste, da dette strider imot min samvittighet. Da ett medlemskap i Norges Lærersamband etter landslederens uttalelse bl.a. pålegger meg forpliktelse til å medvirke til en slik oppdragelse, og det dessuten stiller andre krav, som strider imot mine tilsetningsvilkår, finner jeg å burde meddele at jeg ikke kan betrakte meg som medlem av lærersambandet. (Underskrift)"

Som svar på dette meddeler Kirke og Undervisningsdepartementet 24/2 kynisk at lærere som melder seg ut av sambandet får avskjed uten lønn og "utsikt til samfundsmessig arbeid i Nord-Norge eller andre steder". - Lærerne har hittil vært våre barns ledere. Nå blir de helt folkets ledere. Nettopp oppdragernes holdning er av uoverskuelig betydning. Med ~~xx~~ dyp respekt og beundring følger vi lærerne i deres hårde kamp og kjenner viljen gjennom dem stålsettes i oss alle. Motstand og etter motstand er pareten. Vi bøyer oss ikke.

Det meldes mi at overlærerne Haug, Eide og Wiborg, samt skoleinspektør Ribskog og Dosent Schreiner er arrebert.

X

Arndals-saken. 36 anklagede i Arndals-saken, deriblant Direktør Klaveness, Bjørn-Hansen og Thor Hannvig er plutselig 20/2 sent til Tyskland. Ingen av de pårørende ble varslet, på forhånd. De oppnevnte norske forsvarere, som har arbeidet med saken siden tidlig i høst, er nektet tillatelse til å reise ned. De norske fanger skal ha tyske forsvarere.

X

"Det er slutt med terror her i landet".

På generalforsamling i Fondsbørnsens meglerforening holdt nazi megleren herr Gude en tale, hvori han bl.a. sa at det hadde vært en stor skuffelse for ham at ikke en av foreningens 100 medlemmer var gått inn for den nye tid. (Det er karakteristisk at herr Gude idet hele tatt ikke regner med de to meglere som foruten ham selv er nazister, nemlig stor-svindleren konsul Støren og småsvindleren Per Herskedal.) Han vilde åndelertid så inntrengende som det var mulig oppfordre meglerne til snarest å slutte opp om N.S. Han bad om at hans henstilling ikke måtte oppfattes som en truelse, for, sa han - Det er slutt med terroren i Norge nu. Fra hans side var det bare et vennskapelig råd. Han var nemlig ikke kjent med at innen de ledende kretser (i N+S.) gjorde den oppfatning seg gjellende, at det var altfor mange meglere - noen burde skjultes ut.

X

Forlagene. Direktør Harald Grieg i Gyldendal Norsk Forlag, som i månedsvis har sittet innesperret på Grini, er nå avsatt fra sitt eget selskap og Knut Hamsuns uduelige sønn Tore er innsatt istedet. Styret i Gyldendal (som også sitter på Grini) er likeledes avsatt og nytt styre med bl.a. hr. "professor" Schnitler innsatt istedet. Aschehoug Forlag har fått kommissar, Einar Schibbye i Kringkastingen, som enkelte før trodde var en bra mann.

X

Nazisten Dr. Hans Eng har innsendt en skrivelse til departementet, hvori han - med utgangspunkt i pleien av en syk kvinnelig fange - strengt påtaler den lampeløse og "jussoid" behandling endel av fangene får.

X

Halsen fra H. M. Kongsberg.

Under siste flytårn i Oslo blev det sluppet ned et fly i skap i anledning av Quislings innsettelse som ministerpresident, fra H. Kongen:

"Jeg tror at jeg helt ut forstår hvad det norske folk har følt ved det som skjedde på Akershus forleden dag. Jeg deler mitt folks følelser nu som før. Vi står sammen i kamp for Norges fremtid. Vi vil fra deler handle slik at norske kvinner og menn i kommende slekter vil kunne se tilbake på denne Norges frihetskamp med samme dype taknemlighet og stolthet, som den hvormed vi ser tilbake på det som skjedde i 1814 -

Hakon R."

X

N.S. øverste pedagog.

På Ullern skole i V. Aker hendte følgende: En av de koldeste dager ~~for~~ etter jul rev en sønn av skolechefen, nazisten rektor vægge, på hjevveien fra skolen tomplucne av noen mindreårige småpiker. Skolens 22 årige gymnastikklærerinne som så det, snakket til gutten og sa at han ikke måtte gjøre det, for barna kunne bli syke, så kaldt som det var. Det raker deg ikke, sa gutten - forresten skal jeg nok si til pappa hvordan du er. - Dagen etter ble den unge piken innkalt til rektor, som overfustet henne og avskjediget henne på dagen. "De eger Dem ikke til å være pedagog, sa han. Men når russarne kommer, som De jo håper på, så passer De utmerket til å bli hore for de russiske soldater." Det stemmer til ettertanke at det er landets skolechef som kommer med denslags uttalelser.

X

I Akers kommune blev forrige lørdag 14 funksjonærer sagt opp på dagen uten lønn. N.S. medlemmer skulde ha stillingene. Vaktmesteren i restauranten hvor kommunen pleier å ha sine fester, var blant de avskjedigede. Den siste ordre han fikk før han gikk, var å bringe alt dekketøy, stabler av damaskes duker og servietter til ordfører Stenersens privatbolig.

X

Småplukk.

Søndag 22. ds. var telefonforbindelsen brutt med Ålesund, Molde og Kr. sund, og blev først gjenopptatt mandag middag. Flytårn i Ålesund såvel søndag som tirsdag-eften. Tirsdag blev mer en 60 mennesker arrestert i Ålesund, grunnen kjennes enda ikke.

Fra Bodø meldes til Innenriksdepartementet. Rørviks asyls kirke er nu beslaglagt av militære tiltros for biskoppens protest og de folke-
~~rette-krige beslaglagte og patientene overført til andre steder største i~~
~~xxxxx~~

Sør-Væranger verk har fått beskjed om at sliggeproduksjonen skal stoppes til nærmere ordre gis, men arbeiderne skal holdes samlet og fortsatt ha lønn.

Kurs av førere av regiment, fylking, svaite og tropp skal holdes på Jessheim i tiden 9 til 19/3 d.å. Ankomst til Jessheim den 9 om-efteren.

Innberetning til politidepartementet at det er oppdaget at tyskerne og nordmennene brenner sammen på Kirkenes. Myndighetene ber om forholdsordre da tyskerne eier satsen og forlanger utlevert aparatene som nordmennene eier. Dept. svarte at saken måtte forelegges de tyske myndigheter.

Fl ruten Oslo-Berlin innstilles mandag, onsdag og fredag.

X

Fongsberg og Larvik tekn. skoler stengt grunnet elevenes demonstrasjon den 17/2, da de ikke møtte opp. Drammens tekn. skole slapp med en advarsel. Treider og Wangs handelskoler i Oslo er stengt med samme begrunnelse.

X

Forsyningsdepartementet meddeler fylkesforsyningsnevndene at det for framtiden bare vil bli gitt licenser for 5 halvselinger for hver 100 som søker. Bortsett fra mindre spesielle tilleggskvoter.

X

Freddag den 20/2 blev samtlige arbeidere på Strømens Verksted kaldt inn til møte i verkstedets store monteringshall. Grunnen til møtet var at Direktører og driftsingeniøren hadde vært innkalt til Fylkesfører Thokle og fått bekejd om at hvis arbeiderne nu ikke hilste på N.S. medlemmene og betraktet disse som kamerater, vilde det bli tatt represalier.

Arbeiderne og funksjonærens antall utgjør ca 800. Derav er 3 nazister.

X

71 professorer ved Underversitet i Oslo, d.v.s samtlige som er i funksjon undtatt: Oscar Albert Johnson og de 5 N.S. professorer, Herman Harris Aall, Klaus Hansen, Adolf Hoel, Birger Meidall og Gudmund Schnitler har sendt minister Skanke følgende brev:

" Forskningsfriheten, retten til fri sannhetssøken å følge sin samvittighet, er livsnerven i Underversitetets virksomhet. Bare ved uvkortet opprettholdelse av dette prinsipp kan Universitetet fylle sin oppgave i forskningens tjeneste og oppdra de studerende til respekt for sannhet og saktighet.

En tvungen oppdragelse av barn og ungdom innenfor et politisk partis rammer må føre de foreldre og den ungdom som ikke deler partiets anskuelser, inn i samvittighetskonflikt av alvorligste art, en konflikt som kan virke nedbrytende på den personlige redelighet og undergrave den firhetens og sannhetens ånd som er forutsetningen for Universitetets arbeid og som det må se som sin hellige oppgave å verne om.

I bevissheten om vårt ansvar som universitetslærere finner vi at det er vår plikt uforbeholdent å advare mot den kurs som er blitt anvist i oppdragsarbeidet, særlig ved loven og tvungen ungdomstjeneste i N.S. Ungdomsfylking."

X

Den norske kirkes biskopper har sendt ut dette brevet den 25/2.

Til Norges menigheter og prester.

Etter det grunnlag som bispestillingen har i menigheter og presteskap finner vi at det er vår plikt å meddele dere at vi har sett oss tvunget til idag å nedlegge bestyrelsen av våre embeter. De begivenheter som til sist ikke lavnet oss noe valg hvis vi skulle være tro mot vår overbevisning, vil fremgå av det brev vi idag har sendt til Kirke- og artementet.

Vi hilser menigheter og prester med takk for all trofasthet som er vist mot vår norske kirke. Vær sindige og sanndrue. Bekjemp all ubesindighet, all løgn og alt hat. Vi skal bygge Norge i kjærlighet. Det samme sian være i Eder som var i Jesus Kristus, han sa: He salt å eder selv og hold fred med hverandre. Vi vil fortsatt stå sammen med dere i å be og å arbeide for Guds sak i dette vårt folk, også etter at vi som dere nu vil erfare - ikke lenger har kunnet bli stående i våre embeter

Til Kirkedepartementet.

Søndag den 1. februar skjedd det at statsmakten under protest fra kirkens ansvarshavende tvang domprosten i Trondheim bort fra hans høymesse og sette en annen til å ta gudstjenesten. Den mann som departementet "av særlige grunner" tvang inn, sogneprest Blessing Dahle, erklærte selv skriftlig til domprosten, at der ikke kunne bli noen full gudstjeneste idet det ikke vilde passe med altargang. At det ikke kunne være en menighetsgudstjeneste framgikk også av avisenes skildring av hvorledes der i kirkens kor var plassert hirdens sorte banner med solkorset og Nasjonal Samlings rødgule flagg. Med den vittnerlige spenning som idag hersker i folket - en tilstand som departementet ved en tidligere tilføyhet har karakterisert som et trist faktum - er selvsagt den ting at politiske symboler bringes inn i kirken, et brudd på den fred som skal herske under en menighetsgudstjeneste.

Domprosten bekjendtgjorde da istedet sin menighetsgudstjeneste med nødverd til kl. 14. Hertil hadde han både kirkelig plikt og kirkelig rett. Etter at presten og en god del kirkensvendere allerede var inne i kirken, og mens nye strømmer til, grep plutselig politiet inn og stengte kirke døren, drev de kirkensvendere tilbake, ja, endog politikollen ble brukt mot de helt stillferende menighetslemmer. Det foretok likevel ingen demonstrasjoner, menigheten sang noen salmer derjedde stod foran den av politiet sperrede kirkeport.

I denne sak er det skjedd tre uhørte inngrep i kirkens og menighetens rett:

1. Statsmaktens har brutt kirkens orden og fratatt menighetens og dens prest høymessegudstjenesten. Kirkedepartementet har i et rødt skriv av 2 februar uttalt at man "formentlig" har rett til dette. Ved dette uttrykk har departementet selv gitt ord for hvor tvilsom endog den formelle rett er - om den overhodet eksisterer. Men departementet har helt rett bort fra realiteten. Ikke i noe tilfelle kunne departementet uten på det groveste å bryte med kirkens orden foreta en slik prinsippavgjørelse uten å forelegge saken for biskoppens på forhånd. Ennå viktigere er det at hvis Kirkedepartementet overhodet skulle tenke å ha en formell rett til å tre fra menighetens den gudstjeneste, så ville dette alone kunne skje ut fra klare kirkelige beveggrunner. Menighetens høymesse med tilhørende altargang er en sentral og grunnleggende del av menighetens gudstjenestelige liv. Det er ifølge grunnloven pålagt den statsleder som overhodet har noe med gudstjenesten å gjøre, at han skal bekjende seg til vår religion og å håndheve og beskytte denne. Oveni at hver staten utfører en styrende myndighet på bedjenselsens grunn, skal derfor hensynet til evangeliets forkynnelse og menighetens oppbyggelse være det avgjørende. Staten har i seg selv ingen "særlige hensyn" å gjøre gjeldende her. Hvis staten gjør dette, er grunnforholdet i vår kirkes liv sprent.

2. Til dette kommer at en menighetsprest ved lov er pålagt som plikt å holde sin gudstjeneste. Denne plikt er pålagt ham for menighetens skyld. Presten er knyttet til menigheten med lenket, sterke band enn de juridiske, nemlig med det ansvar og den samvittighetsforpliktelse som hans kallelse legger på ham. Skal en fritas eller tvinges bort fra sin plikt, er det alone hensynet til menighetens tarv som rettmessig kan gjøres gjeldende. Prest og menighet og høymesse er ukrenkelige både i sin hellige samvittighet og i sin ved lov og grunnlov beskyttede rett.

Riskere man konstaterer at staten ved det som er skjedd i Trondheim har misbrukt sin betrodde oppgave som kirkeadministratør til å skyte hensynet til kirken til side til fordel for det departementet kaller "særlige hensyn" av statslig eller politisk natur. Dermed har staten brutt sin forpliktelse overfor kirken.

3. Inntrykket herav blir ykkelig sket ved den dramatiske måte hvorpå Kirkedepartementet søker å nedlegge den gudstjeneste for menigheten som dens prest hadde bekjendtgjort til om midtten. Gjennom en partiansk på stedet har departementet politisk forbehold om å forhindre domprost-

På en stor fest för Norge som ble holdt på Stockholms stadshus Lördag den 7. februar 1942 hvor bl.a. Kongen, Kronprinsen og prinsene Eugen og Wilhelm var tilstede, leste sistnevnte opp nedenstående av ham selv forfattede hilsen til Norge.

Till Norge

av

Prins. Wilhelm

Skumre dager, Mørke kvæller,
Ovissheten, kall och hård,
ruver øver dine fjæller,
øver bygd och gård!

Aldrig har en prøvninge mig
tryckt som nu din hjertes rund.
Aldrig bjød dig och de dine
færligere stund.

Ille svæder offærsbranden
dine mange fylkes rad,
men det er det færtær øj ønden
ifrøn Aulestad.

Bergen sine rygger vælvar.
Landske på en molnsvept pynt
vintær begæns Tambarakælver
och en ny Paar Gynt

Rider into Ornen Længe
På den sjø som vildt et vrok?
Aldrig blir din sjæl en fænge
under frillingok.

Tron kan ingen hakt færyge,
tron at rett blir rett igen.
Bakem dikt och sang och stige
Læver hoppet øn.

stærkt som færr nær Nordsjøn
speglat
Hellig Olave skepp en kvæll,
med en værens vilde gæ speglat
øver brede fjæll.

Dunklet være frætidøden øljær
Endast ett stær fast,
din fætrøsten inntil øden
høll nær enast bræst.

Møllen vinner Mørdær bandet.
Til ver hælning med ør hem:
"Ja, vi elsker dette landet
som det stiger frem".